

1-чи сентябрь - Къыраллыкъны кюнню эмда Билимни кюннюю!

Шабат кюн, 2013 жылны 31-чи августу • №№ 167-168 (19339)



ЗАМАН



Газета издается
на балкарском
языке с 1924 года

Интернет-версия:
zaman.smikbr.ru

Багъасы 6 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ



**Базыныулукъ берген эмда
кёп онгла ачхан келишим**

4 бет

КъМР-ни Башчысы
А.Б. Каноковну
Къабарты-Малкъар
Республиканы
Къыраллыгъыны
92-жыллыгъы бла
алгъышлау

2 бет

Къыйын сыналадан
айыпсыз къутула,
алгъа таукел барады

3 бет

Айныуну эм
къуралыуну жолу бла

6-7 бетле



**Тыйгъычладан
артха турмай**

10 бет

КъМР-ни Башчысы А.Б.Канокону Къабарты-Малкъар Республиканы Къыраллыгыны 92-жыллыгы бла АЛГЫШЛАУУ

Багъалы ата журтлуларым!

Тамбла бизни кеп миллетли халкыбыз Къабарты-Малкъар Республиканы Къыраллыгыны 92-жыллыгын белгилейди.

Адыг эмда малкъар-къарачай халкъла къыраллыктары болурларына эрттеден термилгендиле. Алай ол муратларына жаланда 20-чы ёмюрню башында жеталгъандыла. Андан бери озгъан къысха тарых заманы ичинде Къабарты-Малкъар кесини политика, экономика эм культура айныуунда уллу жетишимле болдургъанды.

Бюгонлюкде республика Россей Федерацияны тенг эркинликли, бийик экономика, ниет онлары, кеп билимли адамлары болгъан, демократия къыралны шендогю къурулушуна тири къатышхан субъектиди. Къабарты-Малкъар ата юйлери болгъан миллетлени барысына да сейирлерин эсге алыу – бизни миллет политикабызны баш магъаналы борчуна саналады. Биз миллетлени араларында шендо къурулган тап халны сакълар ючюн, мындан ары да къолубуздан келгенни аярыкъ туйюлюбюз.

Келир жыллагъа да экономиканы тутхучу айнытуу, халкъны къолайлыгын ёсдюрюю жаны бла уллу борчла салынгандыла. Биз адамларыбызны жашауларын игилендирю ючюн, къадалып къореширкибиз. Муратларыбызга жетмей къалмазлыгыбызга да ийнанам. Къабарты-Малкъарны халкъы да Россей Федерацияны бириккен къарындаш юйорюнде мамырлыкны бла социальный айныуу жолунда алгъа таукел барлыгына бир ишеклим жокъду.

Къабарты-Малкъарда жашагъанлары барысын да Республиканы юню бла алгъышлай, мамырлыкда тынч-ырахат жашау этеригизни сюгеними билдирем!



Жангы умутланы бла планланы кезиую

Россей Федерацияны Къырал Думасыны Председателини орунбасары, «Билим» обществену президенти Людмила Швецова КъМР-ни Башчысы Арсен Канокону атына жиберген телеграммасында республиканы школчуларын, студенттерин эмда педагогларын Билимни юнюю эмда жангы окъуу жыл башланганы бла алгъышлагъанды. «Россейни миллионла бла юйорлерине ол энчи магъананы тутхан къондо. Жангы умутланы, келир заманга планла салыну юнюю. Билим беруиуну ата журтлу системасыны бек ахшы амалларын сакълау, аны къыйматын кёлорюю къырал политиканы баш борчуду. Билим беруиуну качествуу бла даража-

сы кеп кезиуде къыраллыгыны тутхучу айныууна эм жашнаууна, хар адамга да хунерлигине кере ишлерге онг берилгенге бла къалгъанына кере боладыла.

«Билим» обществену атында заманын, къаруун, билимин да аймай, Ата журтну чынтытты гражданлары юйретигеу къыйын салгъанланы барысына да уллу ыспас этерге сюеме.

Багъалы шухъла, барыгызга да алгъыш эте, кийик саулык, насып тежейме, ишигизден, жашауугъудан да къуаныгыз», - деп айтылады телеграммада.

**КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну пресс-службасы.**

Мамырлык эм монглукъ тежейбиз

Багъалы ата журтлуларым!

Сизни Къабарты-Малкъарны Къыраллыгыны юнюю бла жорегибизден къызыу алгъышлайбыз.

Республика къурулгъанлы бери озгъан къыйын тарых жолу ол бет жарыкълы ётгенди. Бюгонлюкде социальный сфера, экономика, культура жаны бла да айнып барады, къыраллыкъны шендогю амаллары бла мурдорланып алгъа таукел атайды, Россей Федерацияны кюч ала барыууна тийшли юлюшюн къошады.

Бизни кеп миллетли халкыбызны жигер

рунуу экономиканы андан ары кючлендирю, адамланы жашау къолайлыктарын ёсдюрюю, жамауатда тутхучу болуру жаны бла борчланы мындан ары да жетишили тамамланарыкъларына ишекли болмагъаныбызны билдиребиз.

Туугъан Къабарты-Малкъарыбызга келишулюк эм монглукъ, аны адамларына уа кийик саулык, чыныгылык эмда жорек ырахатлык тежейбиз!

**КъМР-ни Жамауат
палатасыны членлери.**

Жашларыбызны, къызларыбызны жетишимлерине къууана турайыкъ!

Хурматлы жамауат!

КПРФ-ни Къабарты-Малкъарда организациясыны комитети Сизни республиканы къыраллыгыны юнюю бла алгъышлайды!

Мындан 92 жыл алгъа Совет власть халкъларыбызга къыраллык къоллу болурга онг бергенди. Аны хайырындан республиканы эл мюлюк бла промышленносту бир да болмагъанча терк айныгъанды, илму, ниет жаны бла да кюч алгъанды, миллет культураны жашнагъанды. Мындан ары да

бизни барыбызны да бир юйюбюз - туугъан Къабарты-Малкъарыбыз, чууак кёкню тюбюнде жашларыны бла къызларыны жетишимлерине къууана, тынч-ырахат жашау эстин.

Барыгызга да саулык, насып, келишулюк эм Къабарты-Малкъарны айныуун алгъа элтирик жетишимле тежейбиз!

БОРС ПАШТОВ,
КПРФ-ни КъМР-де организациясыны комитетини биринчи секретары.

ФЕДЕРАЛЬНЫЙ БАСМА КЪМР-НИ ЮСОНДЕН

Келир заман ючюн этилген къоранчла

Терсимсе? Ишден эркин этилдинг

Къыралны субъектлерине бу иште бек тынгылы хазырларныгъа керек боллукъду: норматив актлары тап халгъа келтирмеге, алагъа тюзетиуле кийирмеге неда кючлерин тас этгенге санарга эмда экономика, миллет, демография энчиликленди эсге алыу бла кеслерини бюджет полномочияларын толтуруу ючюн, билим беруиу бла байламлы жангы регион законла чыгъарырга. Къабарты-Малкъар жангы федеральный закону жашауда бардырыуу тынгылы хазырланганды. Мында билим беруиу КъМР-ни Башчысы Арсен Канокону энчи контролюндады. Ол бу сферата низам сала барады. Сёз ючюн, бийыл ЕГЭ-ле берилгенден сора, бек къаты оноула этип, власть бузукълукъланы арталлыда кечмезлигин кёргозгенди.

Рособнадзор ачыкълагъан кемчиликле, жартылыклар да къаты тинтилгендиле. Анга кере уа кеп къуллукчула жууапха тартыгъандыла, ЕГЭ-ни кезиунде этилген бузукълукъла ючюн терс болгъан оноучула ишлеринден эркин этилгендиле.

Жангы стандартла бла

Республиканы Башчысы мычмай мадарла этиуну излеген башха магъаналы борчу да салгъанды - сабий садлада жерлени кёбейтирге, аланы сакълагъанла болмазча этерге. Билимни юнююде Къабарты-Малкъарда къууанчы иш боллукъду-Адиох элде жангы орта школ кесини ашиклери ачарыкъды. Анда 550 сабий окъурга онг табарыкъды. 2015 жылгъа уа республикада билим беруиу бла байламлы

Биринчи сентябрьде «РФ-де билим беруиуну юсюнден» жангы закон кючюне киреди. Ол Россейде билим беруиуну системасыны бир нечча баш магъаналы амалын, ол санда окъуу юйлени типологияларын тюрлендиреди, билим беруиуну жангы типлерин бла даражаларын эмда окъууу программаланы классификацияларын кийиреди.

дагыда бир нечча уллу проектни жашауда бардырырга белгилениди. Лескен районну Урух элинде школ, Прохладный шахарда 8-чи номерли школ жангыртыла турадыла, Урванда уа 185 жери болгъан билим беруиу учрежденианы къурулушу барады. Республикалы адрес инвестиция программасында Черек районну Огъары Жемтала элинде 320 окъуучугъа орта школну ишлеуге 77 миллион сом чакълы бир ёлорге деп кёргозюлгенди.

КъМР-ни башчылары, школаны бла сабий садланы жангыртуугъа бла ишлеуге эс буруп къыймай, башланган битеулю билим беруиуну жангы стандартларына да уллу магъана бередила. Ала республикада 2010 жылдан бери хайырлангыч келедила. Сынау халда бардырылган бу иш хайырлыгынын кёргозгенди, ол себепден жангы окъуу жылда башланган школда ол стандартла бла 80 чакълы бир сабий окъурукъду. Аллаи амал школну инфраструктурасын да тюрлендириуну излегенди. 2013 жылны ахырына башланган классланы мингге жууук кабинетлерине жангы, шендогю заманга келишкен оборудование салынып бошаллыкъды.

«Билим беруиуде иги жанына тюрленеуле тюнеме башланмагъандыла. Ала Арсен Канокон республикагъа башчылык этип тебирегенде башлангандыла,- дейди Моллаланы Фатима, Тыр-

ныауузда 5-чи номерли гимназияны директору.-Ол окъуу юйледе терк-терк болады, алада иш къалай баргъанын кеси кёредди. Ма бизни гимназиябызда окууна ол эки кере болгъанды. Биз 2006 жылдан башлап тюрлю-тюрлю конкурсларга, федеральный эм регион программалагъа къатышханлай келебиз, аны хайырындан кесибизге иги кесек аха да тюшюргенбиз. Ол ма мекямыбызга ремонт этерге, профиллы классла къуаргъа, жангы оборудование, ол санда интерактив къангала да, алырга онг бергенди. «Европейская школа» проекте да къатышбиз, сабийлерибиз скандинавиялы къыраллагъа стажировкагъа барадыла. Аны хайырындан къыралны жюз айырмалы гимназиясыны санына киргенбиз, республиканы бек иги окуу юйюнде атха тийишли болгъанбиз. Школларыбызны асламысы ма ол жол бла барадыла.

Моллаланы Фатима устазланы кеслерини усталыктарына кез къарамлары да тюрленгенлерин белгилеп айтады. Энди, хакъын салгъан къыйынтыгъа кере теленген заманда, билимни тийишли программаланы болушулукълары бла кёлорюю, ишинге да къууанып барырга кёлюнг барады. Ол а хар жаны бла да хайырлыды - нек дегенде билим беруиу система бек алгъа бийик билимни эмда хунерли педагог бла байлашырга керекди.

Регионда билим беруиуде ишленгенли барысына да усталыктарын ёсдюрюуге уллу магъана бериледи. Энци курслагъа жюрюп, информация-технология билимлерин устазланы бла администраторланы 90 процентден артыгы ёсдюргендиле.

КъМР-де сабийлери школгъа жюрюген юйюрлени 80 процентинден асламысы ала къалай окъууанларыны юслеринден электрон амалны юсю бла билдирге онг табадыла. Аны ючюн деп республиканы школларында документлени жарашдыруу саудай да электрон низамгъа кёчюрюлгенди. Алгъынны класс журналла энди тарыхда къаллык болурла. Узакъдан билим алыууга онг берген учурден ияла да къурулгъандыла эмда тийишли оборудование бла жалчытылгъандыла. Ол а узакъ элдеде гиче школлада окъуугъа анлагъа тынгылы билим алырга онг береди.

Тюзювлей сёзю

Арсен КАНОКОВ, Къабарты-Малкъарны Башчысы:

«Билим беруиуде этилген къоранчла хайыр бермей къоярыкъ туйюлдюле. Къабарты-Малкъарны Правительствосунда келир заманыбызга - сабийлерибизге - болгъан ырысыбызны, къыруубузу да салырга керек болгъанын бек иги ангылайдыла. 2013 жылда ол ишлеге федеральный субсидияладан 400 миллион сомдан артыкъ

бёллюнорюкдю.

Бизде КъМР-ни социальный-экономика айныууну бешжыллык программасы жашауда бардырылады. Жангы жолла бла кёлорле, школа бла сабий садла, спорт комплексле ишленгендиле. Ол иш тохтамагъанды. 2025 жылгъа дери Къабарты-Малкъар СКФО-ну айнытууну къырал программасына къатышхананы себеплиги бла билим беруиуде, саулык сакълауда эмда инфраструктурада проектеге 295 миллиард сомдан артыкъ бёллюкдю. Ол а, сёзсөз, экономиканы айныуу жолунда алгъа уллу атлам боллукъду, республиканы халкъыны къолайлыгын иги кесекге ёсдюрюрге онг берлидик.

Аны бла бирге

РФ-ни билим беруиу эм илму министри Дмитрий Ливанов озгъан ыйыкъда Нальчикде устазланы август кенешлерин бардыргъанды. Анда «РФ-де билим беруиуну юсюнден» закон кючюне киргени бла байламлы КъМР-ни билим беруиу системасы тамамларга керек боллукъ борчла шарт салынгандыла. Федеральный куллукуу бийыл биринчи сентябрьден башланган жангычылыкъланы юслеринден сагъынганды, ала билим беруиу система жамауатны излемлерине келиширча этиуге бурулганларын эсертгенди. «Халкъ школдан кеп зат сакълайды: анда шендогю педагогика технологияла, миллетле аралы байламлыкъла, хар кимге да бирча онг беруиу, бек башы уа - окъутууну бийик качествуу болурларын», - дегенди.

«Российская газета-Неделя», №6168, 2013 жылда 29-чу августда.

ТАРЫХНЫ КЕЗИУЛЕРИ

Къыйын сынаулаган айыпсыз къутула, алъга таукел барады

1920 жылда 17-18-чи ноябрьде Терк областыны халкъларыны съездинде Тау Автоном Совет Социалист Республиканы къурауно юсюнден оную къабыл этилгенди. Ол а Север Кавказын халкъларыны тарыхларында маъаналы кезиу болганды. 1921 жылда 20-чы январьда РСФСР-ни Битеу-россей ара толтуруучу комитетини Президиуму республикага закон юч берген декрет чыгарганды. Къабарты бла Малкъар Тау Республиканы къауумна башка алты административ къуралыулукъ бла бирге миллет округлач киргенди (Къабарты округ - алгыннгы Нальчик округну север кесеги, Малкъар округ а юг кесеги болгандыла). Къабарты эм Малкъар округланы къуралгъанларындан башланганды къабарты эм малкъар халкъланы миллет къыралыуларына жол.

Алай РСФСР бла экономика байламлыкъланы кючлендирир мурат бла Къабарты Тау Республикандан айырылады. Анга жерни тенг хайырланыу жаны бла къырал политика да себеплик этеди. 1921 жылда 1-чи сентябрьде ВЦИК Къабарты Автоном область къурауно юсюнден бегим чыгарды. Ызы бла уа Малкъарны кезиу да жетеди. Аны Тау Республикадан чыгышуно юсюнден сөз биринчи кере 1921 жылда 2-чи июньда Къабарты эм Малкъар округ партия комитетлени бириккен жыйылыуларында кетюролгенди. РСФСР-ге буйсанган Малкъар автоном область къураргъа белгиленген эди. 1922 жылда январьда Москвада Наркомнац Малкъар автоном областны къурауно юсюнден бегим этеди да, Малкъар округ Тау Республиканы къауумундан чыгъады. 16-чы январьда ВЦИК-ни Президиуму Къабартыны бла Малкъарны бириктириуно юсюнден эмда бир Къабарты-Малкъар Автоном Область къурауно юсюнден бегимни



Республиканы Баш закону КъМР-ни жамаут, къырал эмда политика къуралыулуугун бегейтгенди, гражданданы баш эркиликлерин бла борчларын токташдырганды. 1938 жылда июньда уа РСФСР-ни бла КъМАССР-ни Баш Советлерине айырыула, келир жыл жер-жерли Советлеге сайлаула болгандыла. Ала бошалгъанлары бла Къабарты-Малкъар АССР-ни къурау жаны бла иш ахырына жетдирилгенди. Ол совет къыралны ышанлары, энчиликлери бла да совет автономияны формасы болганды.

1940 жылда 2-чи июньда РСФСР-ни Баш Совети КъМАССР-ни Конституциясын къабыл кѳргенди. Ол юридический кючоне киргенди эмда алай бла КъМАССР-ни миллет-къырал къуралыулуугу токташып бошалганды. 1917-1940 жылдада къабарты эм малкъар халкъла кеслерини миллет къыралыуларынын токташдырыуно эмда аны айыныуно къыйын жолу бла ѳгендиле: Тау Республиканы составында бириккен къыралыуындан, Терк Республиканы бла Тау АССР-ни къауумларында округладан башлап миллет автоном областны юсю бла Къабарты-Малкъар АССР-ге дери.

Токъсанынчы жылланы башында Къабарты-Малкъарны

сайланган эди.

Жалынчакъсыз республика къурауда биринчи атламынч болмагандыла. 1990-1992 жылдада Къабарты-Малкъарда къабарты эмда малкъар къыралыулыкъланы къайтарыу ючюн кюреш башланганды. Алай миллет-культура энчиликлени граждандар обществону къурауно борчлары бла бириктириуно жоллары шарт белгиленген идеология керек болганы, республиканы андан ары айныу жалаанда ма анга кѳре боллугу ачыкъдан-ачыкъ бола тебиреген эди.

1993 жылда 12-чи декабрьде КъМР-ни эки палаталы парламенти айырылганды. Ол олсагат окъуна КъМР-ни къырал къурулушуну законодательный мурдорларын жарашдырыуно къолгъа алганды. Структуралы торленуле 1994 жылда 21-чи июльда республиканы Парламенти КъМР-ни гербини, байрагыны эмда гимнини юсюнден энци законланы къабыл этгенден сора бошалгандыла. 1997 жылны Конституциясы КъМР-ни жамаут-политика жашауунда улуу маъгананы тутуп, Къабарты-Малкъарны бла Россей Федерацияны халкъларын бириктирген кючге айланганды. Конституцияга кѳре, Къабарты-Малкъар социальный къыралды.

Граждандар обществону институтлары шѳндюго россейли къыраллыкъланы айырымлазыкъ кесеги болганын ангылап, республиканы башчылары аланы къурауно кеслерини баш маъганалы ишлерине санагандыла. КъМР-ни Президентинде миллетлиги, дилени эмда жамаут биригиулене ишлери жаны бла комиссия, адамны эркиликлери жаны бла уполномоченныйни институту (Зумакуълланы Б.М.) эмда Жамаут палата (П.К.Таов) къураулгандыла. КъМР-ни Жаш тѳло палатасыны эмда КъМР-ни Жаш тѳло правительствосуну

Байламлыкъла

Шуѳхлукъну кѳпюрю

Тюркден келген чиновникле бу кюнде Къабарты-Малкъарда болгандыла. Гельбаши шахардан къонакъла, Нальчикде айлана, аны халкъыны культуурасы, жашау тѳрелери бла шагъырейленгенди, эки шахарны келир заманда бирге ишлеулери айнытыуно юсюнден сѳлешгенди.

ишленген суратын бергенди.

Игорь Кладыко да делегацияны таматарына къама бла саугъалаганды.

Къонакъла республикада эки ыйыкъны къонакъда тургъанларында, КъМР-де жашауда бардырылыкъ бир ненча улуу проектни сюзгенди. Энци белгилеп айтсакъ, ала



Тюркден келген делегация Эльбрус элде болганды.

-Къабарты-Малкъарны бла Тюркно араларында шуѳхлукъ эрттеден келеди, аланы экономика, илму-техника эм культура байламлыкълары тутучу айныдыла. Тюркно къонакъланы бу жол келгенлери халкъланы бирге ишлеулери андан ары кенгертиргине сѳз жокъду, - дегенди Нальчик шахар округну башчысыны къуллугун толтурган Игорь Кладыко.

Гельбаши шахарны мэрини орунбасары Якуб Одабашы КъМР-ни артистлери быйыл Тюркде гастрольда болгъанларында аланы фахмуларыны, усталыкъларыны юсюнден улуу жорек ыразылыкъда айтханды. Эркин тутушуудан жыл сайын болуучу турнир аланы шахарда бардырылуучусун белгилей, Нальчикден келген спортчулары хорламына, жетишимлери къуаннганын чертгенди.

Тюбешиуно ахырында Якуб Одабашы жер-жерли администрацияны келечилери Тюркге чакъырганды эм алага Гельбаши шахарны юсюнден юч тилде жазылган китапны эм шахарны доммакъдан

халкъла аралы бизнес обществону кыратыу къатышыргъа хазырдыла.

Культура жаны бла сынаулары бир бирге билдирир мурат бла Тюркден делегация Эльбрус элде болганды эмда Четтеде бла Азауда канат жолла бла 3500 метр бийикликке кѳтюролгенди.

Элни культура ююнде уа къонакълага улуу концерт кѳргѳзюлгенди. Андан сора культура жаны бла байламлыкъланы кючлендириуно юсюнден кенгеш бардырылганды. Тюркюлене таматалары Якуб Одабашы Эльбрус администрациясыны башчысы Курданланы Юзейрге къарындаш байламлыкъланы токташдырыргъа кереклисини юсюнден да айтханды.

Курдан улу уа тюркно къонакъланы келир жыл 8-чи мартда малкъар халкъ кѳчюролгенди, 28-чи мартда уа къыраллыгы къайтарылганды 70 жыл толлуку да, аланы белгилерге чакъырганды.

Нальчик шахарны жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.



Республикага кѳп жылланы башчылыкъ этип турган Тимбора Мальбахов бла Къудийланы Къайсын КъСС-ни съездинде.

къабыл кѳредди.

Алай бла къабарты эмда малкъар халкъла миллет къыраллыкъ кѳлюлу биринчи кере болдула. Аны тарых маъганасы ма андады. СССР-ни 1936 жылды 5-чи декабрьде къабыл кѳролген Конституциясы уа миллет-къырал къуралыулыкълару торленуле кийирди. Аны 22-чи статьясы КБАСР-ну КБАСР-ге айландырды да, миллет къыраллыкъланы бютон бийик даражалы формасына кѳчюрдю административ-политика жолдан къырал-политика жолга. СССР-ни Конституциясыны мурдорунда КъМАССР-ни Конституциясыны проекты да жарашдырылды. 1937 жылда 24-чо июньда республиканы Советлери 10-чу энчи съезди аны къабыл кѳргенди.

власть структуралары, жамаут-политика эмда миллет къымылдаулары битеу кючлерин жангы къырал-право статусу алыуыга бургандыла. 1991 жылда 30-чу январьда «Къабарты-Малкъарны къырал суверенитетини юсюнден декларация» къабыл кѳролгенди. Саулай алып айтханда, ол къабартылыланы бла малкъарлыланы айныу жолларыны маъганалы кесеги. 1991 жылда 8-чи сентябрьде Президентни къуллугун кийиру эмда «Президентни айырыуно юсюнден» Закону къабыл этиу къыраллыкъланы бегейтиуно жолунда алгъа улуу атлама болгандыла. 1991 жылда декабрьде эмда 1992 жылда январьда бардырылган айырыулада КъМР-ни биринчи Президентине В.М.Ковок

юслери бла уа тири, билимли да жаш адамла жаш тѳло политика амалларын жарашдырыуыга эмда аны жашауда бардырыуыга, жаш тѳлюно проблемаларындан кутулугъа къатышадьла, республиканы къырал власть органдарыны ишлерине къошуладыла. Къабарты-Малкъар Россейни къауумунда кесини къыраллыгынын айныта эмда кючлендире барганды эмда 21-чи ѳмюр жамаутаты алынды салгъан къыйын борчланы толтурурга, заманыны сынауларындан бет жарыкълы кутулугъа аны кючленден келгенди.

САБАНЧЫЛАНЫ
Хажи-Мурат,
тарых илмулары доктору,
КъМКЪУ-ну профессору.

Суу мюлк

Черекле ташдан бла зыгъырган тазаланадыла

Къабарты-Малкъарны Табийгъат байлыкълар эмда экология министерствосу быйыл республиканы череклерин ташдан бла зыгъырдан тазалау жумушлагъа 40 миллиондан аслам сом къоратырыкъды. Аны юсюнден Запад Каспийни бассейни суу управленисыны советини Будѳновск шахарда бардырылган жыйылыуунда министрни орунбасары Александр Кислицын айтханды.

- Кенгешге Север-Кавказ федеральный округну битеу субъектлери эмда Къалмукъ Республиканы келечилери къатышандыла, - деп билдиргендиле министерствону пресс-службасындан. Жыйылыуно баш темасы Волга бла Терек суулада къауум жумушланы тамамлау бла байламлы эди. Александр Кислицын министрствону ишини юсюнден айтханды. Быйыл Бахсан че-

рекеде кѳтюролюк келген сууно къоркъуусуз жиберуу жаны бла тынгылы мадар этилгенин да билдиргенди. Бу ишле аны беш километр кесегинде бардырылгандыла. алага 25 миллион сом къоратылганды. Дагыда жылы ахырына дери Черек сууно 830 метр кесегинде да тамамланырыкъдыла быллай жумушла. Келир жыл а Черек, Бахсан эмда Нальчик суулада бардырылыкъларыла. Аланы саулай багъасы 30 миллион сом чаклы болуукъду.

2015-2016 жыллагъа череклени ташдан бла зыгъырдан тазалау жаны бла беш проект жарашдырыла тургъанын да билдиргенди министрни орунбасары. Андан сора Урван бла Ша-лушка суулары жагъаларында къоруланган чеклени токташдырыу ишле да бардырылыкъларыла.

Байрам

Малквар кеси ыразылыгы бла Россей империяга кшошлуганыны 186 жыллыгына жоралап, уллу байрам болганды. Ол тонене Къулийланы Къайсын атлы малквар кырал драма театрда къуанчлы халда бардырылганды. Ары келгенле бек алгъа бу мағаналы датага аталып, фойеде къуралган Беш да Тау Элли айтбат жерлерини, тауларыны, ауузларыны юслеринден хапарлаган сурат кёрмючге къарарга онг тапхандыла.

Базыныулукъ берген эмда кенг онгла ачхан келишим

Жыйылганланы бек алгъа бу байрамны къураганладан бири - «Алан» жамаут организацияны башчысы генерал-лейтенант Беппайланы Суфиян алгъышлаганды. Ол Къарачайдан делегацияны келгенин айтып, алагъа ыразылыгын билдиргенди. Андан сора бу тарых шартны юсюнден да кысха хапар айтханды.

Малквар Россейге не заманда да тартылганды. Халккы атындан Жанхотланы Аслан хажи, Шакъманланы Магомет, Баймурзаланы Келмамбет, Урусбийланы Мурзакъл 1827 жылда 11-чи январда Ставропольда Черноморьяны Кавказда аскерлерини командующиси эмда областны таматасы болуп турган генерал-лейтенант Эммануэль бла тубешгенди эмда анга Малквар бла Дюгер Россей империяны къаумуна кирирге сыйгенлерини юсюнден тилек къагъытны бергенди. Анда Николай



Беппайланы Суфиян.

патчадан аланы халкъларын кесини къанат тубене алырын эмда къорууларын тилегенди. Ма андан бери Малквар Россейни биргесинеди, - дегенди ол.

Докладда айтылганынча, бу иш кеп жаны бла хайырлы болганды. Анга халкча сакъланырга, тилин, культурасын, адет-төрелерини айнытырга онг бергенди. Аны бла бирге уа Малкварны жашлары бла къызлары Рос-

сейге да тюз ниетли къуллукъ этгенди. Граждан урушда, Уллу Ата журт урушда аны келчилери жигерликлерин, жигитликлерин да кёргозгенди. Юлгоге, тилибизни биринчи харфлыгын къурашдырган, совет властын тохташдыругъа уллу къыйын салган малквар округну биринчи башчысы болуп турган Энейланы Магометни, Уллу Ата журт урушда этген кишиликтери ючюн Совет Союзу

Урунуу Жигити деген сыйлы атха тийишли болган онбир адамыбыз барды. Закий постлерибиз Мечиланы Кязим, Къулийланы Къайсын, Отарланы Керим, Зумақълланы Танзила, миллетибизни атын узакъ жерлеге айтдыргандыла, Россей Федерацияны илмула академиясыны эки академигибиз барды - Энейланы Тимур бла Залийханланы Михаил.

Спортда Маккаланы Махти

Жигитлери деген атха тийишли болган Байсолтанланы Алимни, Уммайланы Мухажирни келтирирге боллукъду. Жаланда Кенделенден фронтха 800 адам кетгенди. «Жигит деген атха дагыда кеп жашыбыз тийишли болган эди, алай кенгончюлук халкъдандыла деп, ала саугаланмай къалгандыла», - дегенди Беппай улу.

Андан ары ол сюрюнде, андан къайтханда да халккыбызны жигер урунуу юсюнден шартла келтирип айтханды. «Бизни фахмулу адамларыбыз, уста специалистлерибиз, бийик билимли алимлерибиз, культурада, билим бериуде, экономикада, эл мюлкде, медицинада, спортда иш келлюклери эм хунерликлери бла республиканы, Ата журтубуз - Россейни да атларын иги бла айтдырган, аланы айнуларына юлюшлерин къошхан адамларыбыз асламдыла.



Боташланы Сюлемен.

бла Аккайланы Хаджи-Мурат, культурада Къабарты Малкварны халк артисти Кючюкланы Магомет, РФ-ни сыйлы артисткасы Таукенланы Галина, медицинада Хутуыланы Светлана бла, дагыда кеп-кеп ахшы жашларыбыз эм къызларыбыз бла ёхтемленирге боллукъбуз. «Балкария» ансамблибизни уа не багъасы барды! Кесибизни тилибизде газет, журналла, китапла чыгъадыла, телевиденияда,

радиоа берилерибиз бардыла.

Бюгон халккыбызны эмда Къабарты-Малкварда жашаганланы барысын да бу байрам бла алгъышлай, мамырлыкъ, ырахатлыкъ, монгрукъ тежеиме. Ата журтубуз жашнаганлай барсын.

Бзы бла ингирни бардырганла Музыка театры солисткасы Гёргокъланы Халимат бла Къулийланы Къайсын атлы малквар кырал драма театры артисти Мызыланы Аубекир сахнага къонакъланы чакъыргандыла. Къарачайдан делегацияны таматасы Боташланы Сюлемен - КъЧР-ни Башчысыны кенгешчиси - байрам бла алгъышлаганды. «Бирси кюн биз Волгограддан къайтханбыз. Аны башчысы бизни бу шахарны Уллу Ата журт урушда къоруулай ёлген жерлерибизни хар бирини аты бла къайын терек салырга айтханды», - деп ахшы хапар кыуандырганды.

Жырчыла Таукенланы Галина, Гёргокъланы Халимат, Аюс Зушев, Мусукаланы Руслан, Жаникаланы Эльдар, Ирина Ракитина, Хусей Шалов, Тюменланы Жанна, «Иман» жыр къауум, «Балкария», «Терские казаки» тепсеу ансамбльле байрамны бютон жарыкъ этгенди.

Жыйылыгъа республиканы битеу шахарларындан бла районларындан келечиле келгенди. Къуанчлы ингирни къурагъа республиканы Культура эмда Асламлы информатика органла, жамаут эм дин организацияла жаны бла министерствола уллу себеплик этгенлерин да белгилерге сюеме.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алганды.



«Иман» жыркъауум



ТАПЛАНДЫРЫУ

Эрттенликден ашхамга дери

Хасанияны тѐбен жанында Аттоев орам бла бара, Белинский атлы орамга ётген жол, тѐшлю болуп, жауун жауса уа, ырхы суула бла бирге келген ташы, зыгъыры да, тѐбе болуп, жюрюрге чырмаулукъ этип тургандыла. Ол тийреледе жашаганланы бек къыйнаган а - жолну эки жанын суу ашап, жашау юйлеге къоркъу салып турганыды.

Бу кюнде элли администрациясыны башчысы ол кемчиликни кетериуно къолга алганды. Аны тирилиги бла «РСУ-Дорремстрой» управленины къурулушчулары къыстау ишлей турадыла. Ала жолну эки жанына бетон раствор къотара-



Жолчула жолну ишлейди.

дыла. Андан сора, жерни тюзетип, юзmez, зыгъыр да къуоп, асфальт саллыкъдыла, илипин да къазарыкъдыла.

Къурулушчула айтханнга кѐре, алайтын мындан ары адам угъай, машинала да жонгил жюрюрча боллукъду. Жолну кенглиги юч метр бла жарымга, узунлугъу да жюз метрге жетерикди. Ишчиле аны 5-чи сентябрьге хайырланырга берирге айтадыла.

Бригадага башчылыккыны Гёргокъланы Тахир этеди. Жашла ишни эрттенликде эрте къолга алып, ингир кварангысына дери къармашадыла.

АДИЛОВА М.

Мағаналы иш

Энтта да бир депо

Проходныйде от ёчюлтюучо жангы депо ишлеп башлаганды. Ол энди шахарны эмда саулай районну жумушларына къарарыкъды. Жангы мекамны анхычын МЧС-ни Къабарты-Малкварда баш управлениясыны начальниги, полковник Сергей Шагин къуанчлы халда от тошоуге къажау гарнизонну башчысына - Заурбек Малуховха бергенди. Бу ишге районну эм шахар округну администрацияларыны башчылары, МЧС-ни Север-Кавказ регионда арасыны келечиси да къатышхандыла, деп билдиргенди районну администрациясыны пресс-службасындан.

Айныуу эм кьуралыуу жолу

Нарт сёзде айтылганыча, хар эр киши юй ишлерге, терек салырға, жаш ёсдюрюрге борчлуду. Бир адамны угъай, саулай республиканы алып айтханда уа? Минг гектарла бла саналгъан жерледе терек бахчала чагъадыла, битедиле, жангы ариу юйледе насыплы юйорле жашайдыла, факмулу жаш тёло ёседи. Анга ёхтемленмей къалай къалгъын?

Тын жерледе

Бай тирлик берген жерлери эмда адамларына чомартлыгы бла айтылгъан журт – ма аллайды Къабарты-Малкъар. Ол алапат кёгетле, жемишле ёсдюрюрге деп жаратылгъан жерди. Эл мюлк бла республиканы халкы ёмюрледен бери кюрешип келеди. Бююнлюкде да анда кёп адам ишлейди. 2012 жылны кёрюмдюлерине кёре, республикада 8 мингге жууук эл мюлк предприятие эмда 115 мингден артык энчи иели мюлкле болгъандыла. Битеу алынган продукцияны жарымы чаклы бирин ма ол энчи иели мюлкле бергенлерин белгилемей жарамас.

Къуралны жанындан тутхучулук болгъаныны хайырындан (ол бёлген аха уа беш кереге ёсгенди - 0,5 миллиард сомдан 2,5 миллиард сомга дер) республикага баш магъананы тутхан битимчиликде бла малчылыкда хар жаны бла да иш къуралганды, кёрюмдюле ёсе барадыла. Саулай алып айтханда, 2012 жылда республика 30 миллиард сом багъасы эл мюлк продукция чыгъарганды, ол а 2008 жылдан эсе 1,5 кереге асламды.

Сют бла

жалчытылыныпдыла

Жабък жерледе тахта кёгетлени ёсдюрю жылдан-жылга жайыла барады. Ал кезиуде артык уллу къоранчланы излемеген бу амал энчи иели мюлкде да хайырланылады, аланы айнытырға да себеплик этеди. Бююнлюкде республикада жангы технологияла бла ишленген теплицада 42 гектарны аладыла, энчи иели мюлкле уа тахта кёгетлени 360 гектардан аслам жерде ёсдоредиле. 2015 жылга 100 гектарда теплица комплексле ишлеуно проектин жашауда бардырырға, дагыда тоннель торлю парниклени 500 гектарда жарыга белгиленеди. 2020 жылга уа республикада ёсдюрюлген тахта кёгетледен алынган тирлик миллион тоннадан озаргъа кереки.

Малчылыкны айнытыуға да уллу эс бурулады. Беш жылны ичинде КъМР-де сют, эт чыгъаруу 1,5 кереге ёсгендиле. Республика сют бла кеси кесин толусунай жалчытады. Эки жылдан а эт да регионну адамларына 100 процентге жетерча чыгъарылкыды. Бир жылга андан 101 минг тонна чыгъарырга белгиленеди.

Алай эллилени жашаулары тап къуралмагъан жерде эл мюлк иги айнырға амалы жокъду. Арт жылда Къабарты-Малкъарны элдеринде социальный инфраструктураны айнытыуға миллиард сомдан артык къоратылганды. 2008 жылда «Элни 2013 жылга дер социальный айнытыуу» программасыны хайырындан республиканы элдеринде коммуальный сетьледен 222,5 километри тарылганды, 3 фельдшер-акушер пункт, жангы школ ишленгендиле.

Тенг эркинликле

Республиканы башчылары эс бурган башха бёлюмледен бири - промышленностьду. Регионну жеринде айдалы ишленген предприятияла не

къадар кёп болсала, ол аллай бир терк айнырыкыды, аны халкыны жашау да аллай бир монглу боллукъду. Ишчи жерле къураладыла - ишсизлени саны азаяды. Республиканы бюджетине налогладан тюшген файда аны федеральный бюджетге къарагъанын азайтырға онг береди. Ол иш къурала да барады: жыл сайын республикалы бюджетни дотациялыгы азаяды, социальный-экономика кёрюмдюле уа дайым да ёсе барадыла.

Уллу производствога инвестицияла керекдиле. Аны себепли республиканы башчылары бек алга инвестицияланы келирлерине тап онгла къурарға эмда аланы къырал гарантияла бла жалчытырға деген борчну бошдан салмагъандыла. Аны толтуруу ючюн а, ала инвестиция законодательствону иги жанына тюрлендиргендиле. Россейли инвесторлагъа кибик, тыш къураллылагы да республиканы жеринде ишлеринде тенг гарантияла эм эркинликле бериледиле.

Инвестицияла ёседиле

Россейде, тыш къурала да партнёрлагъа Къабарты-Малкъар ышангылы болгъанын, бирге ишлерге итингенин кёрюзтюноу магъанасы бек уллуду. Ол мурат бла республика, жыл сайын халкыла аралы кёрюмчлеге, ярмаркалага къатышып, кесини айырмалы инвестиция проектлери бла шагъырей этеди. Къабарты-Малкъар Берлинде «Жашыл ыйык» деген халкыла аралы эл мюлк кёрюмчю да оздурмайды, кесини жеринде да тыш къураллы делегацияланы дайым да къонакъгъа алады.

Инвестиция бла болумну игилендирин, уллу бизнесни республика бла бирге ишлерге сейирсиндирин мурат бла бардырылгъан иш хайырын да кёрюзтеди. 2008-2012 жылда баш капиталга салынган инвестицияла 97,59 миллиард сомну тутхандыла. 2012 жылда болгъан кёрюмдюлени 2007 жылныкы бла тенгешдирсен, инвестиция ахчаны ёлчеми ол заманлы ичинде эки кереге ёсгенин ачык кёрлюксе.

Беш жылга республикада уллу инвестиция проекле жашауда бардырылгъандыла, ол санда:

- шёндюго амалла бла автоматизацияланган кирпич производство;
- гипсокартон эмда къурулуш гипс чыгъарган производство;
- Чегем шахарда тери завод;
- къумач сокъган производство;
- Тёбен-Черек каскад;
- Бахсан районда терк жетген терек бахчаланы жайыу;
- юй къанатлыла ёсдюрген эм аланы этлерин жарашдырган агропромышленность холдинг;
- 2500 ана тонгузга комплекс;
- Бахсан районда 100 гектар жерни аллык теплица комплекс;
- цифровой медицина рентген техниканы чыгъаруу.

Республиканы башчылары дагыда 14 уллу инвестиция проектин жашауда бардырырға мурат этедиле. Анга жетселе, 2025 жылга чыгъарылган товарланы ёлчеми 8,9 кереге кёп боллукъду, 5,5 мингден аслам жангы ишчи жер ачыллыкыды.

Ёсююню атламлары

Къабарты-Малкъарда арт жылда къаллай тюрлениуле болгъандыла

Сабийле туадыла

2012 жылда Къабарты-Малкъарда 2008 жылдан эсе 13 процентге кёп сабий тууганды. Аны бла бирге къагъанаклай ёлгенлени саны азайганды. 2012 жылда республикада 13721-чи сабий тууганды – алай а арт беш жылда биринчи кере



ёсюю барады. 2012 жылда республикада жашау журтладан 281,8 минг квадрат метри хайырланылырға берилгенди, ол а беш жыл мындан



алгъадан эсе 18,9 процентге кёпдю. «Элни 2013 жылга дер социальный айнытыуу» программасына кёре элде 1125 юйор жашау болумларын игилендиргендиле.

Социальный къурулуш

Къабарты-Малкъарда беш жылны ичинде 8 культура юй, 11 школ бла сабий сад, 4 больница, 2 поликлиника эмда 2 физкультура комплекс хайырланылырға берилгендиле. Дагыда коммунальный сетьледен 300 кило-

Иш хакыга къошулады

Арт беш жылны ичинде иш хакъ да эки кере чаклы бирге кётюрюлгенди. Быйылны биринчи жарымыны ахы-



рында ол 18 минг сом болгъан эди. Бюджетниклени айлыклары уа андан да терк ёседиле - 2,5 кереге. 2013-2016 жылда социальный сфераны бёлюмлеринде иш хакыны дагыда 2,3 кереге ёсдюрюп, ол республикада айлыкны ёлчемине жетерча этерикдиле.

Жангы журтла

Беш жылга ишленген жашау журтла 1321,9 минг квадрат метри тутадыла. Къурулушну ёлчеми дайым



метри чаклы бирин ишленгендиле неда жангыртхандыла, ол санда суу быргъыланы 169,6, газ ызланы 56,8, электросетьлени 41,6, канализация сетьлени 27,8 километр.

Сатыу-алыуу ёлчеми

Къабарты-Малкъарны Экономиканы айнытыуу министрствосу билдиргенге кёре, республикада розница сатыу-алыуу обороту быйыл 44,8 миллиард сомга дер жетгенди. Хар амал башына тергегенде, аны ёлчеми 52 минг сом чаклы болады. Аны бла республика Север-Кавказ федеральный округда тёртюнчю жерге чыгъады.

Сатылган товарланы санында производственный болмагъанла 52,4

процентни аладыла. Къалгъанла уа аш-азык продукцияды, ол санда татлы сууладыла эм тютюнледиле.

Быйылгы жылны аллындан башлап сатыу-алыуу бла кюрешгенлени асламысы – 69,1 проценти - коммерциялы болмагъан организацияла бла энчи предпринимательдиле.

Товарланы 30,9 проценти уа розница рыноклада бла ярмаркалада сатылгандыла. Аш-азык продукция, былтыр бла тенгешдиргенде,

бла

Эл мюлк

2008-2012 жыллада кѣпжыллыкъ битимле 5,5 минг гектарга салынгандыла (ол Россейде бек уллу кѣрмюдю), ол санда терк жетген



терек бахчала 2 минг гектарда эмда жюзюмле 1,2 гектарда ѳсдюрюледиле. Арт эки жылны ичинде 125 гектарда питомникле кьуралгандыла. Алада терк жетген терек бахчалага жыл сайын 3 миллион чаклы бир зыгыт ѳсдюрюллюкдю.

Жарашдырыучу производство

Жарашдырыучу производство арт беш жылда кесини ѳлчемин 3 кереге ѳсдюргенди. 2008 жылда республика-



ны кесинде чыгарылган товарладан 7,3 миллиард сом багъасы жюкленгенди. Озгъан жыл аш-азыкъ эм жарашдырыучу промышленностьну предпрятялары 21,7 миллиард сомга товарла жюклеп жибергендиле.

Басмагъа **ТЕКУЛАНЫ Хауа** хазырлаганды.

Суратланы **ДАЛХАТЛАНЫ Марзият** алганды.

кѳбейгенди

юч процентге кѳбюрек сатылганды. Продовольствие болмаган товарла уа-тѳрт процентге.

Адамлагъа хакъ тѳленип жылны аллындан бери 11,4 миллиард сом багъасы жумуш тамамланганды. Аны ѳлчемни, былтырны бу кезиюу бла тенгешдиргенде, 5,4 процент ѳсгенди. Аланы багъалары уа быйыл июль айда былтыр декабрьден эсе 1,5 процентге азайгандыла.

Бизни корр.

Бирси күн Нальчикде "Восток" кинотеатрны аллында майданда "Муратла толадыла" деген ат бла жандаурлукъ марафон болганды. Аны республиканы ара шахарыны администрациясы, КБР-1 телерадиокомпания кьурагандыла.

Огьурлулукъгъа кьошулуу

Акция ингриликде сагъат бешде башланьгъа керек эди да, бизни кьалам нѳгерибиз Михаил Нестеренко, аны да сакъламай, биринчи болуп этгенди жандаурлукъну. Аны ызындан сабийле, абаданла да ачха жыйылыучу орунну кьатына терк-терк келе башлайдыла. Майданы бир жанында уа уллу экранда сахнада бола тургъан ишле кѳрнедиле.

Сагъат беш болгъанлай а, тележурналистле Атталаны Аздор бла Фатима Магомедова, сахнага чыгып, жандаурлукъгъа тири кьошулурга чакьыргандыла. КьМР-ни Башчысыны администрациясыны таматасыны орунбасары Александр Власов да, алагъа кьошулуп,

билдиргендиле. «Сабийле барысы да бизникиледиле. Алагъа кьайгьырмай жарарыкъ туююлдо. Жарсыгъа, кьарар адамлары болмай кьалгъанла бизде да бардыла, биз ала кючон жууаплыбыз», - дегенди администрацияны келечиси.

Иван Дроздов а бу телепроект бир күн, бир ай бла чекленип кьалмазлыгына, мындан ары да кѳп жылланы бардырылыгына ышандырганды.

Нальчик шахар округну администрациясыны опека эм попечительство бѳлюмюно таматасы Шауаланы Ольга уа республикада арт жыллада кѳп сабий юйорлеге алынганларын, ата-ана жылыу тапханларын билдиргенди. Соци-



Марафонга келгенлени кьаууму.

марафон огьурлу иш болгъанын чертип айтханды.

«Бизни халаллыгыбыз кьыйын жашау болумгъа тюшген сабийлеге жетсе, ала муратла, керти окуна, толгъанларына туюнорюкдюле. Аны себепли бу огьур-

альный ѳксюзлюк болмазгъа кереклисин айтып, быллай шартла да келтиргенди: «Бусагъатда 367 сабий атасыз, анасызды, аладан 64-сю инвалидледиле. Аланы барына да юйор жылыу керекди. Хар сабий да насыплы болсун. Инвалид, ѳксюз



«Элия» ансамбль тепсейди.

лу ишден бир жанында кьалмаз киши да деп ышанама,- деп, кьуллукъчу уллу конвертни оруннга кючден тыкьлаганды.

Марафонга кьатышханлагъа, аны кьурагъанлагъа да ыразылыкъларын Нальчик шахар администрацияны башчысыны орунбасары Анжела Долова эм ВТК-ны директору Игорь Дроздов да

балачыкьлагъа кьол узатханланы бары да узакъ ѳмюрлю, саулукълу болсунла!».

Сахнагъа кѳп сабийли Вера Долмачѳеваны, Таисия Метованы юйорлери да чыкьгъандыла. Бу тиширула кеслерини да сабийлери бола тургънлай, ѳксюзлени алып ѳсдюредиле. «Биз бек насыплы тиширулабыз. Кесибизге кьызла, жашла



Александр Власов кесини юлюшюн кьошады.

ѳсдюребиз. Ала уа, кьарачыгьыз, кьалай ариуладыла»,- деп, ѳхтемликлерин букьдурмай эдиле.

КьМР-ни Парламентини Билим беруи эм илму жаны бла комитетини председатели Муаѳе Дадов, «Ахшылыкъ эт» деген программаны жарашдыргъанладан бири Хаджимурат Хаушев, КьМР-ни асламлы информация органла, жамауат эм дин организацияла жаны бла министри Мухадин Кумахов, КьМР-ни Муслиманларыны дин управлениасыны башчысыны орунбасары Мисирланы Хьзыр сѳлешгендиле.

Марафон баргъан юч сагъатны ичинде дагъыда кѳп адам чыгып, республикада жашагъанланы эм аны кьонакъларын ѳксюз сабийлени кьадарларына уллу кѳллюкюк этмезге чакьыргандыла. КьМР-де МВД-ны кьуллукъчулары, Хасанияны, Акъ-Сууну, Кенжени, Адююхну администрацияларыны башчылары, дагъыда бир кьауумла уа кьайтып-кьайтып орунну ичине ачха ата эдиле. Акцияны кезиюнде аны бла кьалмай, энчи сѳет да ачылгъанды. Жыйылгъан ачха толусунлай ѳксюз, саусуз эмда кьарар адамлары болмай кьалгъан кьызчыкъланы бла жашчыкъланы кереклерине кьоратыллыкъды. Аны алай болуруна энчи кьуралгъан комиссия контрол этерикди.

Бу огьурлу иш той-юкн бла бардырылганды. Республикада атлары белгилли артистле Бийланы Аслан, Лилу, Жашууланы Башир, Султан Ураган, Ирина Сѳнова, Анзор Тамаев, КьМКЪУ-ну

"АМИКС" той-юкн коллективи, миллет тепсеуню сабий юлгюлю ансамбли "Элия", КьМКЪУ-ну "Коллисто" тепсеу коллективи, дагъыда башхала бир бирлерин алышындырып чыкьгъандыла, жырлагъандыла, тепсегендиле.

ХОПАЛАНЫ Марзият.

«Сыйлы атлагы тийшли бола баргъаным къадар, ишиме бютюн жууаплы къарайма»

- Санга селешенимде, театрға, колледжде да барырга керекди, экинде да жангы сезонну, жылны аллында жыйылыула болукъдула, деген эдинг. Къаллай жангылыкъла эшитдинг? Ала газет окъуучулагы да сейир болурла.

- Экинде да болдум. Колледжде быыл, бизге келген буйрукъга кере, бюджет жерледе жаланда төрт адам окъурукъду. Башха жыллада оннга да жетгендиле. Сора конкурс да уллу тойюл эди. Алгынча, кеп да, фахмулула да келмейдиле. Мен классыма Залина Батырованы алганма. Жайда экиси уа бошап кетгендиле - Сотталаны Ислам бла Гиса Алихбердов. Биринчи андан ары СКГИИ-ни вокал бөлүмюне окъурга киргенди да, бек къууанганма.

Театрда бир къауум кел кетюрлюк ишле болукъча айтхандыла. Творчестволу къауумну иш хакъы 40 процентте ёсерикди. Хар жылдан планы толтура баргъаныбызга кере анга да къошула барлыкъды. Озган сезонда спектакльлени, къараучуну саны бла да къыйналган эсек да, планы толтурганбыз.

Жангы сезонда театры баш режиссеру Роман Добогов, эм иги мюзиклени бириктирип, спектакль саллыкъды. Тамара Сафарова Кальманны «Королева чардаша» деген опереттасы бла ишлеркиди. Белгили совет композитор Тихон Хренниковну юбилейине аталган концерт бла балет да болукъдула репертуарда.

- Музыка театры ремонтха жабылганы жырчылагы, къараучулагы да уллу сынауга айланганды. Правительствоу жыйылыларында, дайым да анга къайтып, жылны ахырында ачылырга керекди, дегенлей турадыла. Бюгюн аны юсюнден а айтылганмыды сёз?

- Бармай а. Ол жабылганы артистле тынгылы ишлер амал тапмай къыйналадыла. Аллай болумда планы толтурган да тынч тойюлду. Кеп болмай Правительствоу жыйылыуунда бек къаты айтылганды жылны ахырына театр ачылырга керекди деп. Парламентини Культура жаны бла комитетини: «Битеу да республикада бек иги зал къачан ачылыкъды?» дегенлей, къайгы этгенибизни билдиргенлей, ол вопросну кетюргенлей турама. Бир кереик, айтылганыча, жылны ахырына ишлеп башларча болукъ эсе уа.

- Сени граждан позициянг къаты болганы билебиз. Алай ол къадар ишинги юсюне депутатлыкъны да алганын билгенимде уа, сейир этген

РФ-ни сыйлы артисткасыны, Музыкалы театры солисткасыны, культура бла искусстволаны колледжинде эм Ж. Казанок атлы сабийлени эстетика жаны бла айныуларына себеплик этген арада вокалдан устазны, КъМР-ни Парламентини Культура бла билим беруу эм илму комитетлерини депутаты Тауекленны Галинаны жетишилмнери санап башласакъ, кеп жерни алыкъдыла. Алагы къошарыбыз, ол дагыда анады, аммады.

Ол бу эки ролюн не заманда да бек мағаналыгы санап келеди. Къайдан табады заман, кюч-къаруу да, алары бары бла да кюрешип, хар бирин да тынгылы этерге? Бюгонлюкде не затла жарсытадыла аны, къуандырған шартла уа бармыдыла? Алары юсюнден эди бизни ушагыбыз.



эдим. Баям, ары культурагы сансыз болалмай баргъанса?

- Хау, культурагы болушаллыкъ эсем деп барганма. Сора мени Билим беруу эм илму жаны бла комитетте да къошандыла. Мени ономуа кере, бусагытта сабийлени бош заманлары асыры кепденди хар ала бла байламлы проблема да.

Совет жыллада школчуланы театрлагы, филармониягы жюрюгендиле. Сабийлеге хар музыка инструментни юсюнден окъуна айтхандыла. Театрлада гитчеле салган спектакльлеге уллу эс бурулганды, алада юйретуу жаны да болганды. Жашланы, къызланы энергиялары кеп, аны къайда болса да къоратып айланадыла. Алагы заманында тийшли эс бурулмагандан къошуладыла жаш адамла аман ишлеге. Гитчеликден башланады гражданини юйретуу.

Комитетлени жыйылыуларында школланы директорлары, профессорла кетюрген проблемала бла кюрешимейме. Баш борчубузга культурасы болган сабийни ёсдюроуну санайма. Аллай адам аманлыкъ этерик тойюлду. Биз а арт заманда не зат керебиз? Сёз ючюн, Зольск районда юч музыка школну жапхандыла. Билим берген школлада да хал къуандырмайды.

- Ол къадар иш бла кюреширге заман, кюч-къаруу да къайдан табаса?

- Адамны кючю, къаруу уллуду. Заманы тап хайырлана билген кеп жумушну тындырадыла. Мен юйрен-

мегенме солурга. Сабийлигимде алганма да бир ызы, тохтаямлай, барып турама.

Атабыз эртте кетип, анабыз кеси ёсдюргенди бизни. Эртте окъуна ишлеп башлагъан эдим. Москвада окъуғанымда, стипендия алганма, сора эгечим хар айдан онбеш сом жибергенди. Юйренип къалганма, тынчаймай, урунуп турурга. Солуу, байрам кюле болсала, эригип, не этерге билмей къалама. Манга ала болмасала игиди.

- Артыкъда жаш вокалистлени хазырлаганын белгилерге сюе. Бусагытта Москвада бла Саратовда Къабардокъланы Зухура бла Жуболаны Жамболат окъуйдула да, экиси да сени сохталарынгдыла. Профессионализмден сора да, алагы жашуа дерсле бериге да къолунгдан келеди. Ол да тынч болмас.

- Сохталарыма бек къууанама. Кеп болмай Жамболат солугыа келип кетгенди да, жыраларын да эшитгенме. Хабазга атагъан, музыкасын кеси жарашдырган жырын жаратханма. Ол, эсин жыйып, сайлагъан усталыгына берилгени керюнеди.

Зухурагы да бек ыразыма. Ол, Москвада болган эришулеге да къатышып, алчы жерлени алады. Сёз ючюн, испан жырын конкурсунда биринчи болганды. Зухура амбициялы кызыды. Не да болсун, жаланда мен онгайым дегенледен угъай, амалы болуп, бир кишини аллына жиберлик тойюлду. Ол кылыкъ,

ишине толу берилиу эм фанатизм сахнада бек керекдиле.

Дагыда Хапаланы Лейля бла Токъуланы Расул да окъуй турадыла. Экиси да иги жырчыладыла.

- Бир жол ушагыбызда кеси сабийлеримден эсе студентлериме кеп заманын кетеди деген эдинг. Сохталарынг юсюнден айтсанг, ол сезилип турады. Ала да санга бек ариу, хурметли къарайдыла.

- Юйюмо, юйюрюмо не заманда да биринчи жерге салганма. Сабийле гитче заманда, башхагы бёлюнемей, театрда ишлеп, алагы аслам эс бурурга кюрешип. Анача, алары бир адам да юйреталлыкъ тойюлду. Юйюрге алгъанлары, кёргенлери алары битеу жашуаларын ашырады. Алай школга, университетте баргъанларында, айтхан эдим, дерслеге жюрюмей, окъумай, мени ултмагъыз деп. Бир ючюн бир кюн керексиз эшикке чыкъмаганма.

Студентлерим ючюн а кеп затха тёзюп, алагы ана, устаз да болурга тыюшеди. Ийнанамыса, колледжде сабий окъуп бошагынынчы, бир кере сёлешип, аны сормаган анала, атала бардыла. Аны себепли, вокалдан сора, юйретуу ишине да бардырама.

- Адам жашай барса, кеп затха кёз къарамы торленеди. Сенде аллай зат болганмыды?

- Жашаууму жангыдан башласам, хазна бир жукъну да тюрлендирлик тойюл эдим. Бек ыразыма Аллахха, къадарыма да сюйген ишим бла кюрешипме, тегерегимде ахшы адамла болганына. Манга бир ишни буоруп, аны этмей къоймаганма. Керексиз махтау илземейме. Сохталарым творчество жаны бла насыплы болурларын сюе. Артыкъ уллу фахмуусун кермесем, айтама: «Кеч болгъунчу, башха усталыкъ сайлармы эдинг?»- деп. Сахнасыз жашауум кермейме деселе, классыма къаладыла.

Мени жарсытхан шарт: сахнага бир кере чыкъган, бир жыр жаздырган кесин «жулдуз» сунуп башлайды. Аллай бийик сёзле бла сакъ болурга керекди. «РФ-ни сыйлы артисти» деген атны 1982 жылда алганма. Андан бери бютюн жууаплы къарайма ишиме. Сахнага чыгарымдан алга концертни бардырган битеу сыйлы атларымы санай кетип, мен а жангылып, бир уялырча иш болуп къалып деп, хар кюнден къоркъама. Аллай затланы юсюнден артист сагыш этерге керекди...

САРАККУЛАНЫ Асият.

Арый-тала билмеген Махмут

КъМР-ни халкъ артисти Текуланы Махмут сахнаны къойгъанлы бери бардырган ишини мағанасы бек уллуду. Ол бир талай жылны СКГИИ-ни вокал бөлүмюнде жаш артистлени хазырлайды. Аны бла бирге халкъ жыраланы неда постлени сёлерине жазылганын жыйышдырып, китапла чыгарады. Ары дери республикада башха башламаган жумушну тындырып келеди.

Бу жарыкъландыруу иши ючюн Махмут энчи махтаугы тийишлиди. Ол институтха келгенде, студентле бла дерсле бардырырча, материал аз болганына тыюнюп, бу кемчиликни кетерирге къаст этгенди. Андан бери малкъар, къабарты халкъ жырла кирген жыйымдыкны басмалаганды. Кеси айтхан чыгармаланы да жыйышдырганды. Къулийланы Къайсынны сёлерине жазылган жырла кирген энчи китабы бла диск да бу тизмеде сыйлы жерни аладыла.

Жырчыны, устазны, китапла жарашдырганын-дан сора, дискле чыгарганы да жыр искусствода уллу жетишимди. Махмут кеси заманында айтхан, малкъар эстраданы бийикге кетюрген белгили ком-



позиторларыбыз жазган жырла, биринчи кере айттылганычыра, дискледе къалса, аламан ишди.

Кеп болмай арий, эриге билмеген Махмут эки

диск чыгарганды. Биринчисине ол кеси айтхан, бизни постлени сёлерине жазылган, композиторларыбыз музыка такгъан жырла киргендиле, Ол санда «Тауларыма сиймеклигим», «Сакълайма», «Арбачы», «Къобузчу кызгызга», «Сиймекликни сакъла», «Зульфийа».

Ол классика репертуары бла да белгилиди. Ленинграддагы консерваторияны бошаган таулу жашны ауазыны кючю, фахмуусу анга да жетишгенди. Жырчыны ол чыгармаларын а экинчи дискде эшитир амалыбыз барды. Анга барыбыз да сюйген «Маритана», Вердини «Травата» бла «Риголетто» операларындан «Застольная» бла Герцогну жыры, Кальманны «Сильва» опереттасындан Сильваны бла Эдвинни дүэтлери, Шопенни «Грусть» деген жыры эм башхала киргендиле. Экинде да жырчыны башхалагы ушамаган ауазына бойсунабыз, кенг репертуарына тыюнебиз.

Текуланы Махмут, студентле бла ишинден сора да, совет, малкъар эстрада жыраланы халкъгы жайганы, алары бийик качестволарын бюгонюго тёлуге жетдиргени, жарыкъландыруу ишни бардырганы бла да кеп ариу сёзге, сыйгы тийишлиди.

ТАШЛЫЛАНЫ Асият.

«Устазлыкъ юйюрюбюзню къанындады»

Билим бериуде торлениулени юсонден айта, кадрла, аланы хазырлау сагынылмай къалмайды. Устаз усталыкны сайлап, школга келип ишлерге суйгенле жаш адамланы ичинде жылдан-жылга кѣп бола барганын да эслейбиз. Ол а, айхай да, ахшы шартды.

Биз не ары- бери десек да, жангы кадрла окьутуу-юйретиу процессини тамблагы кюнюдюле. Быйыл Нальчикин школларында онжети жаш устаз кеслерини профессионал жолларын башларыкъдыла. Аладан бири уа хасаниячы къыз Гуталаны Аминатды. Ол 28-чи номерли школда информатикадан окьутурукьду. Биз, билимни кюнюню аллында, анга тюбеп, ушакъ эттенбиз.



окьурукьдула.

Анамы къолунда школну бошаган жашла бла къызла юйге келип, аны тууган кюню неда бир башха байрамла бла алгышласала да, бек хычыуну кѣрюнеди. Бирси шахарлагъа кетип, анда окуй турганла да мында болсала, анга къайтмай къалмайдыла. Ол затланы кѣре, мен да, анамча, иги педагог болгандан сора да, аланы жетишимлерине къууаныргъа, жарсыуларында жапсара билирге да сюеме.

«Кесинги профессионал жолуну уа къалай кѣресе?»

«Сабийле бла ишлеген хычыунду. Алагъа кесинги билмири берген да. Дерсинги элте туруп, сабийни къадарында, жашаунда сени да юлюшонг болганын аягылайса. Ол юлюшню уа мен окьуучуларыма толусунлай бер-

ирге сюеме, аны себепли анга итинген да этерикме.

Окьуучу устазгъа хурмет берирге керекди. Ол жолну излеп, аланы асыры къоркъутхан да иги болмагъан сунана. Алай болса, ол мени да, дерсини да снорик тойюлдю. «Ишлерге керекди да ишлейме» деген жорукьну жаратмайма. Ол керек болганын ючюн угъай, андан заукьлыкъ алып ючюн ишлерге сюеме.

«Энци информатиканы уа нек сайлаганса?»

«Ол сейир предметди. Кеси да жангы, шѣндюголю илмуца алай кѣрюнеди. Компьютерде ишлегени сейирлигин а айтыр кереклиси да болмаз.

Информатиканы кесинлиги ючюн сюеме. Заман тюрлене барганыча, компьютер технологияла да башха боладыла, жангырадыла. Сен а аланы барысын да кесинге алып, керек болмагъанын кетере, окьуучугъа беригер кергин а эслеп, окьута билирге тийишлисе.

Аны бла бирге уа кесинг сабийледен бир атламгъа окьуна алгъаракъ барыргъа, алагъа сейир кѣрюнорге керексе. Шѣндю компьютер, Интернет да кѣлени юйлеринде барды. Аны себепли окьуучулары ол затха сейирлерин къозгъагъан а тынч да боллукъ тойюлдю.

«Университетни быйыл бошаганса. Школда сен ишлеп тебирегенли бир-эки ыйыкъ

болады. Аны бла, коллектив бла да шагырейленесе. Алыкъа дерс бермегенсе. Анга биринчи кѣре келген а кѣлге алай бош тойюлдю, жунчургъа окьуна тошеди.

«Биринчи дерсини юсонден мен да этеме сагыш. Алайсыз а къалай? Мен эндиге дерс окьууымда, башха жумушла да да кесим ючюн жууапы болгъан эсем, энди сабийлени билимлери, аны бла бирге уа ариу къылыклары ючюн да жууапы боллукъма. Жаланда дерс берип кетген- ол алай уллу жумуш тойюлдю. Жаш тѣлгое нени тюзлюгон, терслигин да айтып, ангылата, юйрете билирге да керекди.

Манга терк окьуна тынч болуп къаллыкьды, демейме. Алай юйдегилени болушукларына да ышанама. Школну коллективини юсонден да айтыргъа сюеме. Мен мында ишлеп тебирегенли алыкъа эки ыйыкъ болады, алай а адамланы иги кѣллюлюклерине бек къууанганма.

«Сайлаган усталыгыны айтмай къойсагъа у, жашаунда нени жаратаса?»

«Голлени бек сюеме. Аладан къысымла къурап, башхача айтханда, флористика бла юрерлерин къозгъагъан а тынч дерс, жорегинг халаллыкьдан толуп, дунияда хар зат да ала-матды деригинг келеди.

МОКЪАЛАНЫ Зукура.

«Безирек да тарых-маданият байлыкларыбызны сакъларгъа юйретебиз»

«Ольга Михайловна, сиз башчылыкъ этген учреждение къаллай билим береди?»

«Бизни республикабызны экономикасында туризм бѣлюмге бийик магъана бериледи. Ол да баямды: табийгъат байлыкларыбыз, адамланы кѣз къарамларын къууандыргъан аллай ариу жерлерибиз кѣгдюле. Станцияны иши да сабийлеге бла жаш тѣлгое бу жаны бла тийишли билим бериу бла байламлыды. Бизде жети кружок барды. Хар жыл сайын алада 230-дан аслам адам окьуйду.

«Ишни бардыргъа уа ким болушукъ этеди?»

«Биз «Приэльбрусье» миллет парк, МЧС-ни районда бѣлюмю, сейирлери болган башха организацияла эмда билим бериу учрежденияла бла байламлыкъла жюрютгенлей турабыз. Сабийлени бегирекда тарых-маданият байлыкларыбызны сакъларгъа юйретебиз, гражданд-патриот сезимликлерин къурайбыз, муратлары, хунерликлерин ачыкъларгъа болушабыз.

«Озган билим бериу жылны къыйматлыгыны юсонден а не зат айтыргъа боллукъсуз?»

«Ол кезиуде 43 практикалы дерсле бардырылгъандыла. Походлагъа бла экскурсиялагъа минг бла жоэден аслам сакъ къатышхандыла. Жетишимлерибиз да аз тойюлдюле. Сѣз ючюн, тарых-литература кружокну окьуучулары Шауаланы Оксана бла Людмила Никифорова республиканы «Сигма» илму конференциясыны «Литературоведение» секциясыны призѣрлары болгандыла. Ала, Юрий Визборю бла Владимир Высоцкийдин чыгармачылыклары юлгое келтирип, «Самодѣятельны авторы о Кавказе» деген илму ишлерин кѣргюзтгенди. Пушкини «Бахчисарайский фонтан» эмда Хан-Гирейни «Черкесские предания» деген чыгармаларында бирча шартланы эмда алада тюбеген чойреликлени озгендиле. Биз къурагъан «Къабарты-Малкъар - мени тууган жерим» деген конкурс да сабийлени иги сейирлерин къозгъагъанды. Аны аланы табийгъатха аялуу кѣз бла

«Элбрус районну сабий эм жаш тѣлю туризм бла экскурсияла станциясы къошакъ халда билим бериу учреждениеладан бириди. Анда иш къалай къурагъанын юсонден биз аны директору Ольга Халина бла ушакъ эттенбиз.»



къараргъа юйретиу мурат бла бардыр-ганбыз. Жаш тѣлгое культурабызны эмда тарыхыбызны билдирюге, сора патриотизм сезимликлерин кюнчленириуде да аслам эс бурулгъанды. Дагъады аны география эм экология жанлары бла билимлерине, практика эм илму ишлени бардыра билгенлерине да багъа берилгенди. Конкурс ишлени эте баргандыла, сабийле кѣп затлагъа юйренгендиле эм аны бла бирге уллу заукьлыкъ да призандыла.

«Мен билгенге кѣре, «Приэльбрусские аскер жоллары бла» деген музейигиз да барды...»

«Хау, аны экспонатларын окьуучуларыбыз кеслери совет аскер немисли душманна бла уруш этген жерлеге барып, анда табып жыйышдыргъандыла. Педагог Александр Вербицкий башчылыкъ этген «Элбрус-поиск» отрядыбыз Улуу Ата журт урушну кезиуде ѳлген солдатларыбыз-

ны снорклерин излеу экспедициялагъа дайым къатышханлай турады. Бу жаны бла ала бизни республиканы тышында окьуна белгилиди. Былтыр аны къаууму Кавказдан фашистле къурутулгъанларыны 70-жыллыгына жораланган ишлерге да къатышхан эди. Ол санда атлары белгилли болмай къалган совет аскерчилени ѳлюклерин Терс-Къюлда асырагъа да.

«Станцияда къаллай бир педагог барды?»

«Бийик билимми, ишлерине кѣл салып урунган алты устаз урунады мында. Аладан ючюсюню «Россей Федерацияны билим бериу системасыны сыйлы ишчиси» деген атлары барды, бирсилени уа эм бийик категория усталыклары. Ала барысы да бизде дайым ишленгенлей турадыла, келген-кетгенге жокъдула.

«Билим бериуно юсонден да айтсагъызы эди.»

«Окьуу программада туризм эм краеведение курса бардыла. Хар къауумгъа да ала бла байламлы энчи жумушла бериледи. Жаш тѣлгою саулыкьлу жашау халлагъа юйретир мурат бла психология-педагогика амалланы да хайырланабыз. Шѣндю уа хар окьуучуну да ѳсюм атламларын кѣргюзтген «Жетишимлени тизмесин» жарашдыра турабыз.

«Сизни ономугъузгъа кѣре, станцияны ишин бютюнда бек файдалы бардырыргъа не зат керекди?»

«Бегирекда туризм керекле изленеди. Нек дегенде ала эртдене да жангыртмагъандыла, эскидиле. Эсгертирге сюеме: жаш тѣлю бизге, биринчисинден, табийгъатха кѣбюрек чыгъар мурат бла эмда походлагъа жорюй турургъа деп келеди. Алай жолланы кѣбюсю уа къыйындыла, къоркъусузлыкьну жалчытыргъа тюрлюкю керекле изленеди.

«Къалай-алай болса да, сабий-жаш тѣлю туризмни къошакъ билим бериуде кесини жери барды, ол бююнлюкде да айныгъанлай барды. Ол себегден станцияны келир заманы болганына мен ишексизме.

Ушакьны **ТЕМИРЛАНЫ Анатолий** бардыргъанды.

Къайгырыу



Хар сабийге - саугъа

КЪМР-ни Уруну эм социальный айнытыу министерствосу, Нальчикде социальный жумушланы жалчытыуучу ара, сабийлени солууларын къурагъан «Орешка» комплекс, Къабарты-Малкъар къырал университет да бирге болуп шахарда жашаган уллу эм къолайсыз юйорледен элли тѣрт жашчыкьны бла къызчыкьны чакъырып, Культюра эм солуу паркны тепсеу залында уллу байрам къурагъандыла. Алагъа Нальчикин администрациясында жаш къараучуну театры «Деревня вредных привычек» деген спектакльни кѣргюзтгенди, «Тауланы сабийлери» тепсеу ансамбль да, миллет тепсеулене тепсеу, заукьлыкъ бергенди.

Башда атлары айтылган организацияла сабийлени барына да саугъа элтенди. Биринчи класса барлыкъ ючеуленген уа школ кереклени: рюкзак, китапла, дефтерле, къаламла, карандашла, башха затла да алып бергенди. Къалган элли бир сабийни ичинде уа экинчи, ючюнчю класслагъа баргъанла, сабий садха жюрюгенле да болгандыла. Ала да саугъасыз кетмегенди.

Ингрини кезиуде сабийле бла гяпчиле ойнагъандыла, тепсегенди, жыллагъандыла. Агырында уа аланы хар бирини да къолларына саугъаларын тутдургъандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
СУРАТДА: Социальный араны бѣлюмюню таматасы Лариса Табухова сабийледен бирине саугъаны берген кезиуде.

ТЮБЕШИУ

Жууукълашыргъа итиниуюк

27-чи августда КъМР-ни Спорт эм туризм жаны бла министерствосунда Тюркден келген къонакыла бла тюбешуу болганды. Делегацияны санында Кахраманмараш шахарны мэрини биринчи орунбасары Джавдет Кабакчи, ол шахарны спорт жаны бла комитетини таматасы Ибрагим Оздемир, спортдан миллет тюрлюсюне башчылык этген Шахим Хопур эм журналистле Невзат бла Баезит Емуз келген эдиле. Селешууге КъМР-ни спорт эм туризм жаны бла министри Аслан Афаунов, Нальчик шахарны администрациясында Физкультура эм спорт комитетини таматасы Беслан Буздов, «Курорт «Нальчик» ОАО-ну генеральный директору Владимир Каскулов къатышхандыла.

Ушакны бардыра, Кахраманмараш шахарны келечилери Къабарты-Малкъар Республика бла кеп тюрлю сферада байламлык жюрюрге сойгенлерин айтхандыла. Беспада биринчи жол бизни республика бла Тюрк шахарны араларында спорт эмда туризм жаны бла ишни



къурауу юсюнден сорууланы сюзгендиле. Аны бла уа эки жанындан да профилыни министрстволу, ведомстволу кюреширге керекдиле.

Къонакыла бизде спортха энчи эс бурганлары баям эди. Ала Къабарты-Малкъарны бир-бир спортчулары бла

шагырей болганларын да билдиргендиле. Биз ала шахарыбызда бардырылган турнирге терк-терк чакыра турганбыз, дегендиле. Делегацияны таматасы энта да жерлешлибизни Кахраманмарашда февраль айда ётерик жюзден артык

къырлдан спортчула къатышырык эркин тутушуудан эришууге къатышырларын тилеп айтхандыла.

Андан тышында да, Къабарты-Малкъар Республикада бла Тюркню жеринде спортчула жаруу этерча эм юйренирча сболра ётдюрюрге амалланы

къуаргъа келишгендиле. «Туризмни юсюнден айтханда да, шухлук жюрюрге керекбиз, бир бирибизни жерлерине жюрюрге, къуаргъа тийишлиди, ол жумушла башлансала, ортада келишимлик болуруна ышанам», дегенди Джавдет Кабакчи.

Белгилисича, Кахраманмараш Тюркню уллу шахарларындан бирине саналады. Мында хар ким да багъалаган морожнала, конфетле чыгъарадыла. Алтын бла кюрешде да Стамбулдан сора экинчи жерни бу шахар алады.

Аны себепли къонакыла саугысыз келмегендиле, тарыхларыны юсюнден китапла, кеслеринде чыгъарылган сувенирле эм башха затла да келтиргендиле. Къонакыла да къарындаш Тюркню келечилерин кюру кюл бла жибермегендиле. Ахырында уа, Джавдет Кахраманмараш шахарны мэрини аманатын толтура, КъМР-ден делегацияны кеслеринде къонакыла сакълаганларын айтханды.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

Суратны Р. МАМИЕВ алганды.

Къажыкъмау

Тыйгъычлаган артха турмай

Ачабайланы Шамилли жашы Илияс Ташлы-Талада 1975 жылда тууганды. Школдан сора Пятигорскени Бизнес эм право институтуну таможняда ишлерча специалистени хазырлагъан факультетин заочно бошаганды. Алай ол усталык бла урунмаганды. Бир талай заманны таулада ялгагъа къараганды. Аны тынч иш болмаганын билебиз. Кюн сайын, жайлыкда аланы ызырындан айланып, хар кереклерин тапдырган кимге да бош жумуш туйюлду. Бюгюнлюкде: «Ол жылларым, таулада алган сынауум, якланы ызындан чапханым да бош кетмегендиле», - дейди жаш, кюле.

Иш а мындады. Къысха заманны ичинде Илияс скайраннингде (таулагъа чабып ёрлеген спортда) бла ски - альпинизмде (лыжала бла таулагъа чыкыган) уллу жетишимле болдурганды. Бызнынгда бардырылган эришууде, Минги тауда къуралган Хорламны Кубогу ючюн кюрешде да бийик кёрюмдюлеге жетгенди, дагыда кеп тюрлю чемпионатлагъа къатышханды. Россейни эки командасына киреди, РФ-ни МВД-сыны ВВ-сыны къауум ючюн да эришеди.

Илияс бла бир элден болгъаным себепли тюбешенибизлей окына, эрттеден тангыган адамныча: «Кимни эсинде бар эди къартлыгымда таулагъа чабып, чыгып айланарыкъма», - деди. Былайда спортсменни «къартлыгымда» дегени кесине артык сый излегенча да кёрюнюр, алай ол спорт бла профессионал халда 35 жылда кюрешип башлаганды. Адамла ол кезиуде спортну къоядыла. Ачабай улу уа, кесине борч салып, анга жетерге итингенди.

Жаш айтханнга кере, юч жыл мындан алгъа ол Нальчик - 20-гъа ише тохташды. Анда уа аскерчиле Краснодар крайда, Минги тауну тийресинде таулагъа ёрлеуден жараула бардырадыла, ол санда ски - альпинизм бла да кюрешедиле. Илияс, аны жаратып, бош заманында, кесин аямай, усталыгын ёсдюргенди. Ызы бла Бызнынгда жыйыладыла, ол анда 2-чи разрядны къоруулайды. Анда юч таугъа, дагыда Домбайда да чыгады.

Жетишимле этип, атын да айтдырыб а экинчи

болмаганын билмегендиле.

Север Осетия - Аланияда скайраннингден Россейни чемпионаты болады. Спортсмен анга МВД-ны ВВ-сыны командасыны санында къатышды. Ол кезиуде Россейни жыйымдык командасы уа толуп эди. Алай болганлыкыгъа, жаш аны санында чабады да, хорлайды. Андан сора Илиясха башха кезден къарап башлайдыла, аны спортха бошдан келмегенин ангылайдыла. Ол резерв къауумгъа киреди. Насыбы уа Минги тауда тутарыкъды.



Анда бир къауум дисциплина болады. Любительскийде биринчи жерни алады, аскерчилени командасыны санында эришгенинде, къарда батмаган чурукыла кийип, лыжалада чабып да ючюнчюге чыгады.

Озгъан жыл скайраннингден Россейни Кубогунда хорлагъандан сора уа жашны жыйымдык командагъа чакыргандыла. Андан бери къыралны сыйын къоруулап келеди. Ол аскерчилени къауумна да киргени себепли аны санында чапмай да жарамайды. Бирде уа, эришуле бир бири ызындан болуп, солур амалы да болмай, чабышыргъа тюшеди. Сёз ючюн, быйыл Италиядан къайтханлай, Минги тауда Хорламны Кубогу ючюн эришгенди.

Бу эки да спортдан ангылау болмаган адамгъа алагъа тюшоннген тынч туйюлду. Ачабай улуну битую жетишимлерин эсде тутханды алай. Ол манга аланы юслеринден кеп айтды. Сора «Скайраннинг 2013. Календарь событий» деген жукъа китапчыкны къоноп кетди. Аны окуп, ангыларгъа кюрешдим ол экисини да экиликлерин. Мында аны суратларын, аны рекордун кепюрд да къуандым. Илиясны аты, тукъуму, сураты да Россейни командасыны юсюнден

жазылган бетде биринчиди. «Безенги. Вертикальный километр» дегенде уа ол эр кишилини санында рекорд салганы жазылды.

Андан бери дагыда ол эки эришууге къатышханды. Камчаткада Авачин вулканнга ёрлеуде эки дисциплинада эришип, биринчи, экинчи жерлени алганды. Сентябрьни ахырында уа Сочиге тебберикди.

Илияс тыш къыралад, башха жерледе да болуп, аны жашауу, дагыда кеп затха кез къарамы тюрленнгенин да айтды. Керти да, жаш бла ушакыда спортсменлеге этген уллу хурмети сезиледи. «Ала, хар керек болмаган затдан кеслерин тыйып, хорламгъа жетишир ючюн, къаллай бир жаруу этедиле, саулукарларын аямайдыла», - дейди.

Мени оюмуна кере, Ачабай улу кеси да аладанды. Спортсмен айтханнга кере, бирде бутларындан атлапмай къалган кезилери да болады, къурушуп, туйреюч чанчып, къаны жюрюрча этерге да тюшеди. Бютюнда, ёрге чыгъа кетип, ызы бла энише тюршерге керек болса, аны къыйынлыгын жашырмайды. Алай ол ауурлукну барын да кёрюнюр келеди. Тириди, жарык келлюдю, таукелди.

САРАККУЛАНЫ Асият.



жыл окына башлайды. Домбайда жарауладан сора эм игилени сайлай эдиле. Анда биринчи жерни алады. Алай аны, жыл санын чурумгъа тутуп, жыйымдык командагъа къошмайдыла. Жаш тюрлюлюк къалгъанладан

Арт жыллада, Уллу Хорламгъа аталып, Red Fox Elbrus Race фестиваль ётеди. Ол төрт күн бардырылады. 8-чи майда Хорламны Кубогу ючюн аскерчиле эришеди. Былтыр, быйыл да Илияс ала-ны барына да къатышханды.

ФУТБОЛ

Сагъышландыргъан оюн

Футболну миллет лигасыны онбиринчи турун Нальчикни «Спартагы» Оренбургда «Газовикге» 0:4 эсеп бла хорлатханды. Къонакъбайла битеу топланы оюну экинчи жарымында ургъандыла. Тюбешиден сора футболчуларыбыз журналистле алагъа быллай уллу эсеп бла къалай хорлатгъансыз дегенлеринде, ала жууап табалмагъандыла.

Оюну аллында команданы баш тренери тыш къыралладан келип ойнагъан футболчулары кеси жерлешерибизге алышыр мурад бла жаш спортчула Тимур Ханиевни, Азамат Гурфовну, Марат Губжеевни эм Антон Роговични ойнарыкълары айтханды. Бек ышанабыз энди бу жашла жууукъ заманда, команданы да кючлеп, турнир таблицада болумду да игилендириллери.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ
«Спартакны» баш тренери Тимур Шипшев аны коман-



дасы «Газовикге» уллу эсеп бла къытдыргъандан сора ол шарт алагъа беишлик болгъанын айтханды. «Бетибиз быллай жоулукъду деп бир да турмай эдим. Эки оюнда къабакъ эшиклерибизге жети топну ургъандыла. Энди тиюн-гюлюп къалмай ойнаргъа керекди, жаланда оюн бла бураллыкъбыз болумну иги жанына», - дегенди ол.

«Газовикни» баш тренери Роберт Евдокимов а «Спартакны» озгъан тынч болмагъанын чертгенди, ол себепден бу хорлам алагъа бютюнда магъаналы болгъанын айтханды.

«Спартакчыла арт кезиуде кеп кере «абыннгандыла», ойнаргъа кюрешгенликке, къалай эсе да, эселни болдуралмайдыла. Чабуулары да бек кючлю эди, артыкъда биринчи кезиуде. Биз ол команданы хорлагъаныбызгъа



Чемпионатны 10-чу турдан сора турнир таблицасы

Команда	О.	Къ.	Тб	Х.	Т.	О.
1 Арсенал Т	11	8	2	1	24-9	26
2 Мордовия	11	8	0	3	22-11	24
3 Алания	10	6	2	2	11-7	20
4 СКА-Энергия	11	5	4	2	11-10	19
5 Газовик Ор	11	4	5	2	15-10	17
6 Уфа	10	5	1	4	11-11	16
7 Шинник	11	4	4	3	11-11	16
8 Сибирь	11	4	3	4	14-12	15
9 Химик Дз	10	4	3	3	7-10	15
10 Ротор	10	4	3	3	13-7	15
11 Салют Бл	10	3	5	2	10-6	14
12 Балтика	10	3	3	4	9-11	12
13 Динамо СПб	11	3	3	5	8-12	12
14 Луч-Энергия	10	3	3	4	7-6	12
15 Енисей	11	2	4	5	9-17	10
16 Торпедо М	10	2	3	5	8-10	9
17 Спартак Нч	10	1	5	4	6-15	8
18 Ангушт	10	1	1	8	6-20	4
19 Нефтехимик	10	0	4	6	5-12	4



бек къуанганбыз.

Дагъыда бир затны айттайым. Хабаровскеде мен футболчуларыбызгъа бек къаты селешген эдим, майданда иги къармашмайсыз деп, баям, ол да себеплик этген болур бу уллу эселни

болдургъаныбызгъа, - дегенди ол.

Чемпионатда башха команда быллай ойнагъандыла: Луч-Энергия-Салют Бл 1:1, Уфа-Сибирь 0:3, Ангушт-Динамо СПб 2:0, Химик Дз-Енисей 1:0, Нефтехимик-Мордовия 0:1, Шинник-СКА-Энергия 1:2, Алания-Арсенал Т 2:0, Балтика-Ротор 0:2.

Келир оюну «Спартак» 5-чи сентябрьде кеси майданында Белгородну «Салюту» бла бардырлыкъды. Шабат күн 31-чи августда уа Россейни Кубогу ючюн турнирде финалы 1/32 жарымында Нальчикни «Спартагы» кеси майданында Владикавказны «Аланиясы» бла тюбеширкиди. Матч 18 сагъатда башлангырыкъды.

АЗРЕТЛАНЫ Х.

Эркин тутушуу

Дунияны чемпионатында - биринчилени санында

Кеп болмай Сербияны Зрениане деген шахарында кадетлени арасында эркин тутушуудан дуняны чемпионаты бардырылгъанды. Анда Россейден баргъан жыйымдыкъ команда, бирсиледен кючлюрек болуп, биринчиликини алгъанды.

Эришиулеге 69 килограмм ауурлукъда Тимур Бижоев да къатышханды. Турнирни ахырында ол ючюнчо жерге

тийишли болгъан эди, аны бла бирге уа командасына да доммакъ майдал къошханды.

Кодзоковну тренери Мухамед Ошноков билдиргенге кере, жашны бу жол хорламы алда уллу спортха биринчи атламды. Энтта да Тимур кеп уллу жетишимлеге жетерине ийанана, дейди ол.

Бизни корр.

Турнир

Болгъан кючюн салып

Озгъан шабат күн Нальчикни аэропортунда КъМР-ни спорт эм туризм жаны бла министрени орунбасары Хачим Мамхегов, республиканы спорт жамауатыны келечилери, танышы-тенги эм жууукъ-ахлулары да грек-рим тутушуудан дуняны биринчилигинде алтын майдалгъа тийишли болгъан Сосруко Кодзоковха къуанч халда тюбегендиле.

Эришиуле Болгарияны ара шахарында Софияда бардырылгъандыла. Анда Россейни жыйымдыкъ командасы зачет керюмдю бла биринчи болгъанды. Ол жетишимде бизни гжефебизни къыйын энчи белгилеп айтырчады. Сосруко 84 килограмм ауурлукъда бир кишиге ал бермегенди. Турнирни ахырында алтын майдал бла саугаланганды.

Эм къыйын тутушургъа ким бла эм къачан болгъанды деген соруугъа Кодзоков: «Финалда иранлы бла тюбешенимде, бек къыйналганма, кесим да анга 0:4 эсеп бла хорлатып бара эдим. Болсада солугъан заманында тренерим Анзор Карданов: «Хорлатсанг, атангы бла анангы кезлери кыалай къарарыкъса», - деген сёлери манга кюч-къаруу бергендиле.

Мени ючюн къайгырып тургъанланы барына да ыра-



зылыгъымы билдирирге сюеме. Бу хорламымы уа атаманама эм республикама жоралайма», - деп чертеди Сосруко.

Бизни корр.

Суратны Руслан МАМИЕВ алгъанды.

Ыйыктыгъа гороскоп

2-чи сентябрьден 8-чисине дери



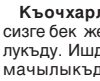
Къочхарла. Бу ыйыкъ сизге бек жетишимли боллукъду. Иште эм чыгармачылыкъда алгъа иги атламла этериксиз, артыкъда алгъадан окуна оюмугъузну эм келген хапарны халкъгъа билдирмесегиз.



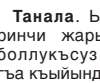
Танала. Ыйыкны биринчи жарымында тири боллукъсуз деп айтыргъа къыйынды. Сиз шендю магъаналы оюнула, планла эте эсегиз да, аланы жашауда бардыруну уа бараз кюнден алгъа къолгъа алмагъыз.



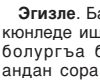
Эгизле. Баш эм геуюрге кюнде иште чырмаула болургъа боллукъдула, андан сора да, сабийле эм сизден жаш адамла бла байламлыларыгъыз осалгъа кетерге ушاپ турадыла. Ала суйгенча этдирмегиз.



Айрычабакъла. Кепле кеслерин ангыларгъа кюреширикдиле бу ыйыкъда, сиз да аладан бирисиз-намысыгъызны кетюрюрге кюрешириксиз тыш кийимгиз бла окуна да. Алай эсе, солуу кюнге дери кюногъуз ол оюну.



Асланла. Ыйыкны ичинде борчларыгъызны тамам этерге кюрешигиз. Ол тынч иш туюлду, битеу алып айтсакъ, толмазлыкъ ишди деп айтырча окунады. Эталсагъыз а, уллу хайыр тюшюрлюксюз.



Къызла. Ашыкъмагъыз магъаналы ою этерге, алыкъта тап жолну сайларгъа информация жетишмейди. Шартлагъа да иги эс буругъуз. Керек боллукъ шартланы копияларын компьютерге салыгъыз.



Базманла. Ыйыкъ чурумсуз боллукъду. Ишигиз да, энди дери баргъанча барлыкъды. Ёз жашауугъуз да уа сейир этерча тюрлениуле болурла дерчады. Кесигиз да билмей турганлай биреуно жюрегин бишериксиз.



Акърапла. Тюрлениуледен къоркъмагъыз, сиз алагъа хазырсыз, ала хайырлы окуна болургъа боллукъдула. Оючуларыгъыздан эм коллегаларыгъыздан айырылыргъа сюе эсегиз, къауғасыз айырылсагъыз игиди.



Садакчыла. Баш ишигиз халкъ аллында селешуле эм адамла бла тюбешуле боллукъдула. Халкъ аллында селеширге тюше, кесигизни ариу кёргюзтюрге кюрешигиз да, халкъны эсинде къалырча сёз айтып тохтагъыз.



Текеююзле. Битеу ыйыкны ичинде сиз жууаплылыкъны сезип ишлериксиз. Алай эсе да, юйорюгюзню, кеси сейирлеригизни да унутмагъыз. Солуу кюнде юйорюгюзде бир уллу къуанч болурчады: сиз эрттеден бери сакълагъан къонакъла келликдиле.



Суукъуйла. Ыйыкны ал кюнлеринде сиз иги устаз болаллыгъыгъызны кёргюзталлыкъсыз, артыкъда келечиликде. Орта эм байрым кюнде уа низамсызлыкъ эм эссизлик терс жолгъа тюртюрге боллукъдула. Байрым кюн айтылгъан борчну тамамларгъа тап кюндю.



Чабакъла. Бу ыйыкъда сизни къуллукъда кетюрюлююгюз, усталыгъыгъыз бла байламлы болгъандан сора да, кесигизни кёргюзте билгеннигизге кере боллукъду. Алайды да, хайт дегиз, адамла бла жараша эм ишлей да билгиз.

Белгилеу

КъМР-ни интернационалист аскерчилери - Минги тауда

Къыралны аллында борчларын толтура, урушну кюйсюзлюгюн сынагъан нёгерлерине жоралап, жети адам болуп интернационалист аскерчиле Минги тауну башына чыкъгъандыла эм аны тёппесинде, 5642 метр бийикликде, КъМР-ни Афган урушну ветеранларыны Союзуну байрагын орнатхандыла.

Минги тауну башына чыкъгъандан сора да, Къабарты-Малкъарда Афганистандан датагъа аталып кёп тюрлю жумушла бардырылкъдыла. Алай бла, автопробег боллукъ-



Совет аскерчилени чыгъаргъанларына 25 жыл толгъаны бла байламлы башха мероприятияла башланырыкъдыла. Он жыл баргъан урушда, Союздан саулай онбеш мингге жууукъ солдат ёлгенди. Къазаатда, хар жердеча, ол санда бизни республикадан да 1860 жаш болгъандыла. Аладан 55-си юйлерине къайтмагъандыла.

Республикада Афганистан урушну ветеранларыны Союзуну председатели Тимур Тхагалегов билдиргенге кёре, келе тургъан жылны февраль айында бу эсде къаллыкъ

ду, ветеранла студентле эм аскерге чакъырыллыкъ жаш къауумла бла тюбеширкидле, школчула бла «тёгерек столла» къуарыкъдыла. Нальчикни музейлеринде ол кезиулени ачыкълагъан кёрмючле ётеркидле. «Совет аскер Афганистандан чыкъгъанлы 25 жыл» деген юбилей майдалла бла грамотала берилкидле.

Спорт жаны бла да, футболдан, баскетболдан турнирле, картингден, бел бауладан тутуп тутушхандан эм, хар замандача, аскер сермешден эришуле боллукъдула.

Бизни корр.



Миллет Ышан.

Басма

Хар ким да къолуна суююп аллыкъды

«Атланайыкъ къууанча» деген ат бла бу кюнледе Нальчикде Мария эм Виктор Колларовланы «Полиграфсервис и Т» китап басмаларында Къарачай-Черкес Республиканы халкъ артисти, поэт, композитор эм жырычы Тамбийланы Къасботну назмуларыны жыйымдыгъы чыкъгъанды. Авторну анга арт жыллада жазгъан бек иги назму жырлары киргендиле.

Къаспотну хар назмусу да терең магъаналыды, жашау-гъа бек келишеди. Аны жюрек жыры, эсли сёзю окъуучуну сагъышландырады, улуну, гитчени да жюрегине жолну женгил табады. Ол затланы бу китапны къолуна алгъан ким да биринчи тизгинлеринден окъуна сезеркиди.

Ол поэтни окъуучу-гъа алгъыш сёзюнден башланады: «Китапда болгъан хар сёз, хар харф бла бирге юйюнге, элинге, жеринге уллу ырахатлыкъ келсин. Саулукълу, насыллы, узакъ ёмюрлю бол!».

Китапны ал сёзю а РАН-ны академиги Залийханланы Михаил, филология илмуланы доктору Толгъурланы Зейтун, журналистле Бердиланы Айма, Созарукъланы Норий жазгъандыла. Суратла бла уа художник Ахматланы Леуан жасагъанды.

Назмула уа «Туугъан жерим», «Сюймеклик», «Тенглик» деген рубрикала бла басмаланадыла. Ала суратла бла да жасаладыла: Къасботну юйюрюню, тентлерини, жууукъларыны, шухъларыны...



Жыйымдыкъ багъалы къагъда суююп алырча болгъанды. Ытда чыгъарылып, къолуна ким **ХОЛАЛАНЫ Марзият.**

Жазылу - 2014

Хурметли жамауат!

Биринчи сентябрьден 2014 жылны биринчи жарымына газетлесе бла журналлагъа жазылу кампания башланады.

Сиз «Заман» газетге связъны къайсы почта бёлюмюнде да жазылыргъа боллукъсуз. Алты айгъа жазылу багъасы тюрлемегенди, алгъынгылай къалгъанды — 403 сом 32 капек.

«Заман» газетни
редакциясына



Бизни индексбиз - 51532

Акция

Битеулюбюз да бирге - шахарны айбатларгъа!

Быйыл, белгилисича, къыралны шахарларыны бла регионларыны экология болумларын игилендир муратда Табийгъатны сакълауну жылы бардырылады. Аны бла байламлы Нальчикни жер-жерли администрациясы 31-чи августда «Жашил Россей» деген суботникни ётдюреди.

Анга шахар администрацияны бла ведомстволу организацияланы келечилери, къырал эм муниципальный ишчиле къатышырыкъдыла. Нальчикни битеу микрорайонларыны тийрелери, жолла, паркла, скверле, сабий майданла, кир-кипчикден тазаланып, тап халгъа келтирилкидле.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕППАЙЛАНЫ Муталип
(баш редакторну орунбасары)

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
(баш редакторну орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлюмюню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликкерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Асламлы информация органла, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министерствосуну компьютер услужбасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Текуланы Хауа, Мокъсаланы Зухура - дежурный редакторла; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Зезаланы Лида (1,3,4,5,9,12-чи бетле), Акушуланы Феруза (2,6,7,8,10,11-чи бетле) - корректорла.

Тиражи 2710 экз. Заказ № 2229

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:



360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru